

УДК 336.61

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2022.51.56-60>

Л. Цюкало, д-р філософії
 lyudmyla0711@gmail.com
 ORCID ID 0000-0002-6870-4683,
 М. Туманська, наук. співроб.
 Marianna.Tumanska@gmail.com
 ORCID ID 0000-0002-0859-3539

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

На підставі аналізу теоретичних джерел і законодавчої бази запропоновано фактори впливу на грошове забезпечення військовослужбовців. Виділено чотири групи факторів, що впливають на грошове забезпечення військовослужбовців, а саме: а) військові, б) політичні, в) економічні, г) соціальні. На основі цих взаємопов'язаних факторів формується система грошового забезпечення військовослужбовців, проте за різних обставин певний фактор може бути домінуючим. Проаналізовано три не взаємовиключні групи мотивів військової служби в ЗСУ, а саме: а) професійні, б) емоційні, в) матеріальні. Грошове забезпечення військовослужбовців – це гарантовані державою грошові кошти, які стимулюють кваліфіковані військові кадри. Його визначають залежно від посади, військового звання, тривалості, інтенсивності, умов військової служби, кваліфікації та інших факторів. Обґрунтовано вплив грошового забезпечення військовослужбовців на ефективність виконання своїх обов'язків. За сучасних умов грошове забезпечення військовослужбовців є одним із факторів забезпечення державного суверенітету України, оскільки позитивно впливає на чисельність військовослужбовців, ефективності їхньої служби, які опосередковано чи безпосередньо беруть участь у захисті та обороні країни. Подальші дослідження будуть спрямовані на подальше вивчення грошового забезпечення військовослужбовців, дослідження ефективності наявної системи грошового забезпечення ЗСУ, розроблення рекомендацій щодо нової систем оплати праці для військовослужбовців, для досягнення цілей грошового забезпечення ЗСУ.

Ключові слова: грошове забезпечення військовослужбовців, мотивація військовослужбовців, фактори впливу на грошове забезпечення, ефективність.

Постановка проблеми. На сьогодні захист державного суверенітету України є однією з найважливіших проблем у країні. В умовах дії воєнного стану в Україні тема факторів впливу на грошове забезпечення військовослужбовців ЗС України досить актуальна. Важливим є питання належного рівня грошового забезпечення військовослужбовців та інших осіб, які беруть участь у захисті державного суверенітету України та забезпечують національну безпеку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання грошового забезпечення військовослужбовців розглядали у своїх роботах такі вчені, як: В. Бондар, О. Бухтіяров, О. Верба, І. Дацюк, В. Кириленко, С. Корольов, І. Матюрін, В. Пашинський, Ю. Прудов, А. Синиця та інші. Перераховані роботи є підручниками, навчальними посібниками та науковими публікаціями, у яких науковці розглядають грошове забезпечення військовослужбовців як складову соціального захисту військовослужбовців. Проте окремо поняття грошового забезпечення військовослужбовців не було предметом комплексного дослідження вчених. А фактори впливу на грошове забезпечення військовослужбовців не були досліджені і визначені на теоретичному рівні та потребують вивчення.

Мета статті. Запропоноване дослідження має на меті визначити фактори, що впливають на грошове забезпечення військовослужбовців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Майже вісім місяців триває повномасштабна збройна агресія росії проти України, українські військові мужньо боронять нашу країну, відстоюють державні кордони України, а уряд держави в складних фінансово-економічних умовах займається пошуком можливостей для забезпечення потреб оборони країни, визначивши цей напрям пріоритетним.

В умовах воєнного стану захист державного суверенітету України є основним пріоритетом для держави, саме тому питанню забезпечення ЗСУ та інших військових формувань, які обороняють країну, приділяють особливу увагу. Усі фінансові ресурси України за цих умов направлені на потреби оборони. Рівень обороноздатності ЗСУ залежить від економічного стану держави,

професіоналізму та ступеня забезпеченості армії. Саме тому проведене дослідження містить аналіз мотивів служби військовослужбовців і факторів, які впливають на грошове забезпечення військовослужбовців ЗСУ в умовах дії воєнного стану.

Згідно з дослідженнями військовослужбовці виділяють три основних мотиви служби в ЗСУ, а саме [1]:

- *професійні мотиви* – проявляються в бажанні стати професійним військовим, розвиватися у військовій сфері та займатись улюбленою справою;
- *емоційні мотиви* – до цієї групи мотивів належить патріотична складова та бажання бути причетними до змін у країні, а також схильність до ризиків;
- *матеріальні мотиви* – розглядаються як грошове забезпечення військовослужбовців, стабільність доходу, наявність соціальних пільг та інших матеріальних благ.

Слід зазначити, що зазначені групи мотивів не взаємовиключні, і один військовослужбовець може мати мотиви з усіх трьох груп, проте завжди є домінуючий мотив. Також у процесі проходження служби у військовослужбовців може змінюватись мотив. Наприклад, військовослужбовець, який вирішив служити, щоб отримати матеріальні блага, може зацікавитись професійним зростанням по службі, і навпаки. Якщо військовослужбовець мотивований, вони схильні максимально якісно виконувати службові обов'язки та заощадливо використовувати наявні ресурси. У разі, якщо військовослужбовець не вмотивований, вони схильні до неякісного виконання службових обов'язків, систематичного неефективного або надмірного використання ресурсів армії, негативного впливу на інших військовослужбовців, послаблення обороноздатності країни тощо.

Оскільки предметом дослідження є фактори, що впливають на грошове забезпечення військовослужбовців, то зосередимо увагу на вивченні матеріальної складової забезпечення ЗС України. Фінансова система – це сукупність відособлених, але взаємопов'язаних сфер і ланок фінансових відносин, а також фінансових органів та інститутів, які здійснюють управління грошовими потоками в країні [2]. Бюджетні видатки є одним з основних елементів у системі фінансового

забезпечення потреб суспільства та країни в цілому. Видатки призначені для задоволення потреб суспільства в розвитку економіки, соціальної сфери, державного управління, оборони, забезпечення громадського порядку, безпеки держави. Грошове забезпечення військовослужбовців здійснюється виключно за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділені для Міністерства оборони на відповідний рік і є складовою матеріального забезпечення військовослужбовців.

У Державному бюджеті України на 2022 рік для сектору національної безпеки та оборони станом на кінець травня поточного року було передбачено обсяг фінансування в сумі 629,3 млрд грн, це більше третини від загального обсягу видатків державного бюджету на рік. При цьому обсяг видатків державного бюджету, визначеного Законом України від 02.12.2021 р. № 1928-IX при затвердженні Державного бюджету України на 2022 рік, на національну безпеку та оборону впродовж року вже збільшено в 2,4 раза, ураховуючі реалії можна прогнозувати, що обсяг цієї групи видатків зростатиме з кожним днем війни [3].

Від самого початку збройної агресії росії проти України уряд оперативно приймає рішення щодо фінансового забезпечення сектору національної безпеки та оборони, а саме: спрямовує кошти резервного фонду Державного бюджету України на потреби ЗСУ, інших військових формувань, правоохоронних та інших державних органів, залучених до виконання відповідних завдань щодо відсічі збройної агресії. Наразі, з початку війни, рішеннями Уряду з резервного фонду державного бюджету було спрямовано понад 256,4 млрд грн на забезпечення основних потреб нашої армії.

Ураховуючи істотне й незаплановане зростання обсягу видатків на оборону, а також необхідність забезпечити тимчасовим житлом або ремонтом мільйони людей, збільшується розмір дефіциту бюджету, для покриття якого Україна потребує 9 млрд дол. на місяць [4]. Зважаючи на прогнозоване падіння ВВП втричі та обсяг видатків, який постійно зростає, українська економіка не здатна повною мірою фінансувати війну самостійно. Уряд має два основних варіанти покриття дефіциту державного бюджету, а саме: фінансова допомога іноземних партнерів та грошова емісія.

На сьогодні Україна має суттєву підтримку від урядів різних країн світу та міжнародних організацій. Найбільшими фінансовими донорами України виступають Євросоюз та Сполучені Штати Америки. Євросоюз пообіцяв надати фінансову допомогу в розмірі 10,9 млрд дол., Сполучені Штати Америки – 10 млрд дол. Слід зазначити, що з боку США фінансова допомога є грантовою на 90 %, з боку Євросоюзу – кредитною. Істотну фінансову допомогу надають Україні й уряди Великої Британії, запланований обсяг фінансування від якої становить 2 млрд дол., та уряд Канади – 1,8 млрд дол. Серед міжнародних фінансових організацій найбільший обсяг фінансової допомоги Україні надають Європейський інвестиційний банк, який пообіцяв надати фінансування на суму 2,3 млрд дол., Світовий банк – 2 млрд дол., Міжнародний валютний фонд – 1,4 млрд дол. [5]. У загальному обсязі станом на 1 серпня 2022 р. уряди іноземних країн та міжнародні фінансові організації пообіцяли надати Україні майже 34 млрд дол. фінансової допомоги, з яких – 12,7 млрд дол. уже надійшло до Державного бюджету України.

Відповідно до Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" держава гарантує військовослужбовцям достатнє матеріальне, грошове та інші види забезпечення в обсязі, що

відповідає умовам військової служби та стимулює закріплення кваліфікованих військових кадрів [6]. Грошове забезпечення визначається залежно від посади, військового звання, тривалості, інтенсивності та умов військової служби, кваліфікації, наукового ступеня та вченого звання військовослужбовця, також значну складову становлять премії та винагороди.

Фактори – це активно діючі сили, що викликають позитивні або негативні зміни аналізованого об'єкта [7]. Науковці класифікують фактори за різними ознаками. Зокрема, Н. Федорова виділяє чотири групи чинників, що впливають на соціально-економічний розвиток [8]. *Економічні фактори* включають суспільні потреби, наявність продуктивних сил, дію ринкового механізму, мобільність ресурсів, структурні зрушення, поділ праці, розподіл національного доходу. *Соціокультурні фактори* відображають вплив на рівень життя, якість життя та культуру. *Державно-інституційні фактори* аналізують щодо впливу на державне регулювання економіки, державний розподіл доходів і власності, функціонування державних інститутів, демократію, визначеність прав, детінізацію, ефективність функціонування державних установ. *Екологічні фактори* характеризуються станом екосистеми.

Науковці Д. Павленко, Ю. Семенюк та Ю. Личецький, які займалися вивченням питання чинників впливу на національну безпеку, виділяють такі фактори [9]:

- національна незалежність та державний суверенітет, територіальна цілісність держави;
- розвиненість громадянського суспільства, рівень демократії у країні, наявність та дієвість законодавчої бази правової держави, захищеність громадян;
- економічні можливості держави;
- стан збройних сил, рівень їхньої боєздатності та боєготовності;
- національне визначення та самобутність;
- розвиток національної самосвідомості та культури;
- наявність загальної стратегії національного розвитку, "національної ідеї", загально визначеної мети;
- національна згода та єдність;
- внутрішньополітична стабільність;
- готовність і здатність політичних сил реалізувати загально визначені цілі.

Ураховуючи, що Україна взяла курс на наближення до стандартів НАТО, було розглянуто відмінності між системою грошового забезпечення військовослужбовців в Україні та країнах-членах НАТО.

Основною відмінністю є структура грошового забезпечення, а саме, співвідношення основних та додаткових видів грошового забезпечення [10]:

- в Україні – приблизно 45/55 %;
- у країнах НАТО – 80/20 % (застосовується в арміях США, Німеччини, Туреччини, Литви) або 70/30 % (застосовується в арміях Польщі та Румунії).

Структура грошового забезпечення військовослужбовців, яка застосовується в Україні, не сприяє прозору та справедливому призначенню пенсій військовослужбовцям, оскільки військовослужбовці однакового рівня та стажу служби мають різний розмір пенсії залежно від дати їхнього звільнення. Діюча в Україні система грошового забезпечення не стимулює зростання професійних навичок військовослужбовців та бажання будувати кар'єру, оскільки існує дисбаланс між штатно-посадовими категоріями та розмірами посадових окладів за окремими посадами. Наприклад, капітан може мати посадовий оклад і розмір грошового забезпечення більше, ніж у полковника.

Системи грошового забезпечення армій країн, які є членами НАТО, базуються на виплатах за військоове звання, а відмінності полягають у способі стимулювання тривалості військової служби, видах та розмірах додаткового грошового забезпечення, яке становить приблизно 20–30 % від розміру грошового забезпечення. Така система є стимулом для персоналу до тривалого проходження служби, зростання професійних навичок та мотивації просуватись по службі, оскільки базовий оклад з вислугою років зростає по-різному для різних категорій військовослужбовців.

Таким чином, доходимо висновку з вищезазначеного, що управління кар'єрою військовослужбовців та просування по службі в ЗС України відрізняється від аналогічних процесів у країнах-членах НАТО. В Україні основним фактором, що впливає на просування по службі в ЗСУ, є результати оцінювання діяльності військовослужбовців на посаді (оцінювання може бути щорічним, незалежним, комплексним), у свою чергу, у державах-членах НАТО основним критерієм щодо просування по службі є час перебування у відповідному військовому званні. У багатьох країнах світу питанню грошового забезпечення військовослужбовців приділяється надзвичайно велика увага. Якщо розглядати перелік професій та категорій громадян, яким надаються пільги за кошти держави, у країнах НАТО саме військовослужбовці належать до найбільш захищеної групи населення.

У проаналізованих наукових роботах автори виділяли ознаки та чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток, національну безпеку, соціальне забезпечення військовослужбовців. Але фактори впливу на грошове забезпечення військовослужбовців раніше не досліджувались. Пропонуємо перелік груп факторів, що за своїм змістом впливають на грошове забезпечення військовослужбовців:

1. Військові:

- необхідність забезпечення потрібної чисельності військовослужбовців;
- стимулювання військовослужбовців до ефективного виконання своїх обов'язків;
- необхідність виконання завдань, пов'язаних із ризиками для життя;
- формування перспективи зростання кількості професійних кадрів, які зацікавлені у військовій службі.

2. Політичні:

- необхідність забезпечення належного рівня грошового забезпечення військовослужбовців;
- формування престижності роботи у військовій сфері;
- наявність фінансової допомоги від міжнародних фінансових організацій;
- орієнтація на стандарти НАТО.

3. Економічні:

- стан економіки;
- рівень інфляції;
- можливості держави по забезпеченню належного рівня грошового забезпечення військовослужбовців;
- пріорітезація військової сфери як складової, що забезпечує національну безпеку країни.

4. Соціальні:

- компенсація відсутності балансу між особистим життям та військовою службою;
- забезпечення належного рівня життя та задоволення необхідних потреб соціально-культурного розвитку військовослужбовців.

Ці групи факторів взаємопов'язані, і на їхній основі формується система грошового забезпечення військовослужбовців, проте в різний час і за різних умов певний фактор має більший вплив.

Також фактори впливу на грошове забезпечення військовослужбовців можна класифікувати за ознакою місця формування і виділити внутрішні та зовнішні групи чинників. *Внутрішні фактори* – це чинники, які регулюються діяльністю уряду країни, на них можна вплинути зсередини, зокрема, пріоритетні напрями розвитку, фінансова політика країни тощо. *Зовнішні фактори* – це чинники, які не залежать від діяльності уряду. Саме такими чинниками можна вважати збройну агресію росії проти України.

Враховуючи вплив військового фактора та запровадження воєнного стану в Україні з 24 лютого 2022 року, діє нова винагорода для військовослужбовців, а саме, винагорода військовослужбовцям на період дії воєнного стану, яка є складовою грошового забезпечення військовослужбовців [11]. В умовах воєнного стану військовослужбовцям ЗС України, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Головного управління розвідки Міністерства оборони, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Управління державної охорони, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Державної спеціальної служби транспорту, особам рядового і начальницького складу Державної служби з надзвичайних ситуацій та поліцейським виплачується додаткова винагорода в розмірі 30 000 грн з розрахунку на місяць [12].

Усім категоріям військовослужбовців, які беруть безпосередню участь у бойових діях або забезпечують проведення заходів з національної безпеки та оборони, відсічі і стримування збройної агресії, перебуваючи безпосередньо в районах воєнних дій та в період здійснення зазначених заходів, розмір додаткової винагороди збільшується до 100 000 грн у розрахунку на місяць, пропорційно часу участі у таких діях та заходах. Слід зазначити, що запровадження такої надбавки має як позитивний, так і негативний вплив. Ця надбавка позитивно впливає на ефективність виконання своїх обов'язків військовослужбовцями, зростання чисельності військовослужбовців у короткостроковому періоді та позитивну оцінку військової служби як престижної. Проте також має і негативний вплив, оскільки пропорція між основними та додатковими видами грошового забезпечення ще більше збільшилась в бік додаткових видів грошового забезпечення. Проаналізувавши ряд досліджень, можна зробити висновок, що це не стимулює до бажання просуватись по службі і не сприяє прозорому та справедливому призначенню пенсій військовослужбовцям.

Отже, унаслідок впливу військового фактора, а саме, необхідності стимулювання військовослужбовців до ефективного виконання своїх обов'язків та забезпечення необхідної чисельності військовослужбовців для захисту країни й національної безпеки після запровадження воєнного стану, було прийнято нову надбавку. Також, враховуючи фактор необхідності виконання завдань, пов'язаних із ризиками для життя, а саме, безпосередньо брати участь у бойових діях, вона була диференційована. Ураховуючи дію воєнного стану в Україні та проаналізувавши зміни в грошовому забезпеченні військовослужбовців, можна стверджувати, що на сьогоднішній домінуючим фактором впливу на грошове забезпечення військовослужбовців є саме військовий фактор.

Виділяють два показники, які свідчать про "адекватний" рівень грошового забезпечення військовослужбовців, а саме [13]:

- військові організації не мають проблем з набором достатньої кількості нового персоналу з належним рівнем знань і навичок або утриманням достатньої кількості кваліфікованих кадрів;

- рівень життя військовослужбовців сприймається як справедливий порівняно з відповідним рівнем цивільних осіб (за віком, освітою, навичками, обов'язками та іншими критеріями).

Під час економічної кризи або на етапі рецесії економіки може спостерігатися необхідний рівень залучення нового персоналу з належним рівнем знань і навичок у ЗС або утриманням достатньої кількості кваліфікованих кадрів, незважаючи на рівень грошового забезпечення. Це відбувається через високий рівень безробіття та складність отримати посаду на ринку цивільної праці. Проте при виході економіки з кризи, за відсутності "адекватного" рівня грошового забезпечення, військові організації стикаються з проблемою залучення необхідної кількості військовослужбовців та утримання наявних кваліфікованих кадрів.

Відповідно до економічної теорії зі зростанням заробітної плати людина працює більше та якісніше лише до певного моменту, після якого настає етап, коли вона починає цінувати власний час більше, ніж підвищену заробітну плату, а ефект від її зростання зникає [14]. Тож ЗС України не слід розглядати грошове забезпечення як основну складову мотивації військовослужбовців.

Висновки. Можна виділити чотири групи факторів, що впливають на грошове забезпечення військовослужбовців, а саме: військові, політичні, економічні та соціальні. Усі ці групи факторів взаємопов'язані, і на їхній основі формується система грошового забезпечення військовослужбовців. Проте у різний час і за різних умов певний фактор домінує. Наразі найбільший вплив має військовий фактор, оскільки в Україні запроваджено воєнний стан і збереження державного суверенітету є найпріоритетнішим завданням.

Оскільки зі зростанням заробітної плати працівник працює більш ефективно лише до певного моменту, то грошову складову не слід вважати основною складовою мотивації військовослужбовців. Основними цілями грошового забезпечення військовослужбовців можна вважати:

- залучення мотивованих кваліфікованих кадрів;
- стимулювання військовослужбовців просуватися по службі та розвиватися у військовій сфері.

Гідне життя особистості, задоволення необхідних потреб соціально-культурного розвитку для військовослужбовців може забезпечити лише належний рівень грошового забезпечення, тому цьому питанню має бути приділена особлива увага при формуванні стратегії оборонного відомства.

У цілому система грошового забезпечення військовослужбовців в Україні потребує реформувань та наближення до стандартів НАТО, а також має враховувати стратегії воєнної безпеки України.

Напрямами подальших наукових досліджень мають бути:

- подальше вивчення грошового забезпечення військовослужбовців;
- дослідження ефективності наявної системи грошового забезпечення ЗСУ;

- розроблення рекомендацій щодо нової системи оплати праці для військовослужбовців, для досягнення цілей грошового забезпечення.

Список використаних джерел

1. Чому військовослужбовці звільняються з армії звіт // ГО Повернись живим, 2021. URL: <https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2021/06/zvit-ua-digital.pdf> (дата звернення 08.08.2022).
2. Глуценко А.С. Фінанси : навч. посіб. Львів Магнолія 2006. 2014 440 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/154324353.pdf> (дата звернення: 09.08.2022).
3. У Комітеті з питань бюджету твердо впевнені, що забезпечення Збройних Сил України – це основний пріоритет та обов'язок держави задля перемоги над країною-агресором // Верховна Рада України, 4 травня 2022 р. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222509.html> (дата звернення 11.08.2022).
4. Allies sound alarm over plight of Ukraine's public finances // Financial Times of July 13, 2022. URL: <https://www.ft.com/content/141a9e85-19ed-47d4-be48-bb9fbc76c98> (дата звернення 12.08.2022).
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk> (дата звернення 12.08.2022).
6. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 13.04.2022 № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення 08.08.2022).
7. Волкова Н.А. Економічний аналіз : навч. посіб. / Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. ; за ред. Н.А. Волкової. Одеса : ОНЕУ, 2015. – 310 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/57171/1/Економічний%20аналіз.pdf> (дата звернення 10.08.2022).
8. Федорова Н.Є. Фактори прогресивного соціально-економічного розвитку та місце серед них науки // Економіка і суспільство, 2017. № 9. URL: <https://miljournals.knu.ua/index.php/visnuk/article/view/887/849> (дата звернення 10.08.2022).
9. Павленко Д.Г., Семенюк Ю.В., Личецький Ю.М. Національна безпека: поняття, складники, чинники впливу // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського, 2021. № 3. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/3_2021/19.pdf (дата звернення 10.08.2022).
10. Центр воєнної політики та політики безпеки // Стандарти НАТО: Армія та гроші, 2020. URL: <https://defpol.org.ua/index.php/aleia-heroiv/730-standarty-nato-armiia-ta-hroshi> (дата звернення 08.08.2022)
11. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 09.08.2022).
12. Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану : Постанова КМ України № 168. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.08.2022).
13. Military Pay: Key Questions and Answers. Congressional Research Service, 2020. URL: <https://sgp.fas.org/crs/natsec/RL33446.pdf> (дата звернення: 09.08.2022).
14. Козюк В.В., Родіонова Л.А. Історія економіки та економічної думки : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 792 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26360/1/Istoria_ekon_dymku.pdf (дата звернення: 09.08.2022).

References

1. PO Come back alive. Why do military leave the army, 2021. <https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2021/06/zvit-ua-digital.pdf>. [In Ukrainian].
2. Hlushchenko A.S. (2014). Finance: textbook, Lviv. <https://core.ac.uk/download/pdf/154324353.pdf> [In Ukrainian].
3. The Budget Committee is convinced that the provision of the Armed Forces of Ukraine is the main priority and duty of the state to defeat the aggressor country: The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine of May 4, 2022. <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222509.html>. [In Ukrainian].
4. Allies sound alarm over plight of Ukraine's public finances. Financial Times of July 13, 2022. <https://www.ft.com/content/141a9e85-19ed-47d4-be48-bb9fbc76c98>. [In English].
5. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine. <https://www.mof.gov.ua/uk>. [In Ukrainian].
6. On social and legal protection of military personnel and their family members: Law of Ukraine of 13.04.2022 № 2011-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>. [In Ukrainian].
7. Volkova N.A. (2015). Economic analysis: textbook, Odesa. <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/57171/1/Економічний%20аналіз.pdf>. [In Ukrainian].
8. Fedorova N.E. (2017). Factors of progressive socio-economic development and the place of science among them. Economy and society. №9. <https://miljournals.knu.ua/index.php/visnuk/article/view/887/849>. [In Ukrainian].
9. Pavlenko D.H., Semeniuk Y.V., Lychetskyi Y.M. (2021). National security: concepts, components, influencing factors. Academic notes of TNU

named after V.I. Vernadskyi. №3. http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/3_2021/19.pdf. [In Ukrainian].

10. Center for Military Policy and Security Policy. NATO standards: Army and money, 2020 <https://defpol.org.ua/index.php/aleia-heroiv/730-standarty-nato-armiia-ta-hroshi> [In Ukrainian].

11. On the introduction of martial law in Ukraine: Decree of the President of Ukraine of February 24, 2022 №64. <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>. [In Ukrainian].

12. The issue of certain payments to military personnel, rank and file officers, police officers and their families during martial law: Resolution of the

Cabinet of Ministers of Ukraine № 168. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2022-%D0%BF#Text>. [In Ukrainian].

13. Military Pay: Key Questions and Answers, Congressional Research Service, 2020. <https://sgp.fas.org/crs/natsec/RL33446.pdf>. [In English].

14. Koziuk V.V., Rodionova L.A. (2015). History of economics and economic thought: textbook, Ternopil. http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26360/1/Istoria_ekon_dymku.pdf. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 22.07.22

L. Tsiukalo, Dr of Philosophy

lyudmyla0711@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-6870-4683,

M. Tumanska, Researcher

Marianna.Tumanska@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-0859-3539

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

FACTORS AFFECTING THE FINANCIAL SUPPORT OF MILITARY PERSONNEL

Based on the analysis of theoretical sources and the legislative framework, the factors influencing the financial support of military personnel are proposed. Four groups of factors affecting the financial support of military personnel are identified, namely: a) military, b) political, c) economic and d) social. These groups of factors are interconnected and based on them, the system of monetary support for military personnel is formed. However, at different times and under different conditions, a certain factor is dominant. Motives for military service in the Armed Forces of Ukraine were analyzed, and three groups of motives were identified, namely: a) professional, b) emotional, and c) material. These groups of motives are not mutually exclusive. Financial support for military personnel is state-guaranteed funds that stimulate qualified military personnel. It is determined depending on the position, military rank, duration, intensity, conditions of military service, qualifications and other factors. The influence of the financial support of military personnel on the effectiveness of their performance of official duties is substantiated. In modern conditions, the financial support of military personnel is one of the factors of ensuring the state sovereignty of Ukraine, as it has a positive effect on the number of military personnel, the effectiveness of the service of military personnel who directly or indirectly participate in the protection and defense of the country. Further research will be aimed at the further study of the financial support of military personnel, the study of the effectiveness of the existing system of financial support of the Armed Forces of Ukraine, the development of recommendations regarding the new system of remuneration of military personnel in order to achieve the goals of the financial support of the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: financial support, financial support of military personnel, motivation of military personnel, factors influencing financial support, efficiency.